

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Художньо-графічний факультет
кафедра образотворчого мистецтва

А.І. Носенко

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до виконання курсових робіт з дисципліни «Історія і теорія мистецтва»
для здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр»
третього року денної та заочної форми навчання
напряму підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво***

Одеса – 2017

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою Радою ПНПУ імені К.Д. Ушинського,
Протокол №___ від _____р.

Методичні рекомендації розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, протокол №1 від 28 серпня 2017 р.

Укладач: **Носенко А.І.**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва

Рецензенти:

Кубриш Н. Р., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри рисунка, живопису та архітектурної графіки Архітектурно-художнього інституту ОДАБА

Котова О.О. кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені К.Д. Ушинського

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з дисципліни «Історія і теорія мистецтва» призначені для самостійної роботи студентів третього року навчання денної та заочної форми ОС «Бакалавр» напряму підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво*. Представлено принципи створення та правила оформлення теоретичної письмової роботи.

Відповідальний за випуск:

зав. кафедри образотворчого мистецтва ПНПУ імені К.Д. Ушинського
доктор мистецтвознавства, професор **Тарасенко О.А.**

ВСТУП

Курсова робота з дисципліни «Історія та теорія мистецтва» виконується на третьому курсі (у 6 семестрі) денної та заочної форми навчання студентами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.020205 Образотворче мистецтво*.

Створення курсової роботи базується на попередньому вивченні дисципліни «Історія та теорія мистецтва». На лекційних та практичних заняттях студенти знайомляться з історією світового образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури, особливостями стилів та стилістичних напрямків, їх історичними обумовленостями та закономірностями трансформації у зв'язку зі зміною світосприйняття людини різних епох. На практичних заняттях студенти відвідують експозиції Одеського художнього музею та Одеського музею західного та східного мистецтва.

Основна специфіка курсової роботи, на відміну від виступу на семінарі або реферату, – це її дослідницький характер. Метою курсової роботи є розвиток навичок науково-дослідної роботи. Робота над курсовою роботою сприяє оволодінню студентами методикою дослідження того чи іншого питання в галузі історії та теорії мистецтва, виробити первинні навички наукового підходу до матеріалу, навчити користуватися існуючими джерелами наукової інформації, самостійно формулювати висновки.

1. Вибір теми

Початковий етап курсової роботи пов'язаний з вибором теми, яка може відображати проблеми національного або світового мистецтва будь-якого історичного періоду. Це можуть бути теми, пов'язані з окремими видами мистецтва: живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, архітектура, або теми, присвячені проблемі синтезу мистецтв, порівнянню та виявленню спільних рис стилетворення у різних видах мистецтва і багато інших.

Студентам рекомендується обирати тему у цікавій для них галузі, із можливістю у подальшому процесі навчання продовжити роботу над обраною темою, розширюючи її межі. Зокрема це дасть можливість використовувати матеріали курсової роботи при створенні теоретичної частини дипломної роботи кваліфікаційного рівня «спеціаліст» і «магістр» за різною спеціалізацією. **Тема курсової роботи (а також її зміст) затверджується у керівника не менш ніж за три місяці до захисту.**

Подальше уточнення теми повинно бути проведене під час індивідуальної консультації з керівником, який допоможе сформулювати проблему курсової роботи, виявити її актуальність, визначити межі дослідження, конкретизувати зміст.

Дослідження курсової роботи може бути присвячене історії створення одного твору (етапного у творчості художника і значного в історії мистецтва), вивчення творчості одного художника або об'єднання на будь-якому етапі їх діяльності, розгляду та аналізу важливих і значних робіт художників, які розкривають проблеми сучасного життя, що характеризують стилістичні особливості розвитку мистецтва і т.д.

Історико-мистецтвознавче дослідження припускає більш повний збір матеріалу по темі, який дозволить вирішити завдання, поставлені в курсовій роботі. Наприклад, з історії створення твору мистецтва. У цьому випадку важливо не тільки знайти матеріали, що відображають підготовчий етап роботи художника над втіленням задуму (начерки, ескізи, етюд, тощо), але і постаратися зрозуміти, як художник йшов до цього задуму, а значить необхідно звернутися до листів художника, до його щоденникових записів, до спогадів сучасників і т.ін. Крім цього, важливо встановити місце і значення твору в сучасному йому мистецькому житті. Тому необхідно вивчити специфіку історичної ситуації, в якій створювався твір, використавши при цьому не тільки сучасні джерела інформації про той час, а й публікації, статті в періодичній пресі тих років.

Таким чином, обравши історико-мистецтвознавчу тему, студент повинен дослідити те чи інше явище мистецтва не відокремлено, а по-перше, з'ясувати по можливості весь процес його виникнення і, по-друге, вивчити весь комплекс умов (історико-політичних, соціальних, художніх та ін.), які вплинули на змістовно-формальну сутність твору.

Темою курсової роботи може стати дослідження історичної архітектури регіону, її типологічної та стилістичної своєрідності. У цьому випадку нестача опублікованого матеріалу повинна бути компенсована роботою з архівними документами, з періодикою (газетами і журналами) тих років, з матеріалами фондів музеїв, власними фотографіями архітектурних пам'яток, що збереглися.

Робота з теорії мистецтва передбачає осмислення еволюції світового та вітчизняного мистецтва, вирішує проблеми змісту і форми, жанрової специфіки, часу і простору, розглядає закони композиції і кольору і т.д. Дослідження мистецьких явищ передбачає вивчення літератури не тільки з історії і теорії мистецтва, знайомство з сучасними концепціями і положеннями, існуючими в мистецтвознавстві, але й філософськими працями мислителів різних часів, залучення до аналізу документальних матеріалів теоретичних праць, листування, тощо самих митців та їх сучасників.

Специфічною особливістю дослідження сучасного мистецтва, аналізу цікавих, значних культурних явищ, матеріалу є те, що вони можуть не мати усталеної, однозначної оцінки. Тим цікавіше спробувати осмислити і проаналізувати новий матеріал, зіставити свою точку зору з думкою глядачів і фахівців. Це може бути робота, присвячена критичному аналізу однієї з сучасних художніх виставок, творчості місцевих художників. Однак це має бути не огляд і поверхнева емоційна оцінка матеріалу, а поглиблене вивчення творів мистецтва, розгляд певних актуальних проблем, пов'язаних з представленими роботами. Крім цього можна звернутися до вивчення колекцій і фондів місцевих музеїв.

Звичайно, неможливо передбачити все можливе розмаїття тем для дослідження. Запропоновані теми можуть дати поштовх для роздумів і пошуків проблеми, повністю відповідати особистим інтересам, здібностям і можливостям студента. Вибираючи тему, необхідно пам'ятати, що в ній повинна бути сформульована проблема, яка має актуальність. Звертаючись до теми, студент вже повинен достатньою мірою бути знайомий з матеріалом, щоб висловлювати якісь припущення щодо її вирішення, іншими словами, створити певну робочу гіпотезу. Доказ цієї гіпотези і буде головним завданням курсової роботи.

2. Робота з джерелами та літературою

Вибираючи тему курсової роботи, студент повинен досить вільно орієнтуватися в проблематиці обраного розділу історії мистецтва і мати загальне уявлення про коло творів, з якими йому доведеться працювати. На цьому етапі так само необхідно скласти попередній список літератури по темі, який складається на основі інформації відділу каталогів бібліотек.

Все це являє собою первісний етап роботи з джерелами. По відношенню до предмета дослідження курсової роботи джерела поділяються на прямі і непрямі. Якщо обрана тема спрямована на вивчення творчості окремого майстра, групи або певного періоду, прямими джерелами є самі твори. У разі вивчення питань історії художньої освіти або історії критики, прямими джерелами будуть також документи та епістолярна спадщина, журнальні та газетні статті, архівні матеріали і т.д. Праці, присвячені вирішенню обраної проблеми, які висвітлюють ті розділи історії або теорії мистецтва, які були обрані для дослідження, будуть непрямими джерелами. Їх значення особливо велике для вірного розуміння історичної обстановки і умов, в яких жив і працював художник.

Робота в бібліотеках, архівах, музеях, яка належить студенту, має ряд правил, з якими необхідно ознайомитися на місці. Зупинимось лише на деяких практичних порадах. Перш ніж піти в архів або музей, необхідно

оформити так зване відношення (Додаток 1). Воно виконується на фірмовому бланку закладу на ім'я керівника архіву або музею з точним назвою установи. Документ повинен мати два підписи: декана факультету і ректора (проректора з наукової роботи). Працюючи з архівними документами, чітко записуйте номери фонду, опису, справи і листа, з якого робите виписки, в музеї – інвентарні номери

Вивчаючи літературу в бібліотеці, обов'язково анотує кожен прочитану книгу або статтю і робить виписки за все, що має відношення до вашої теми (визначення понять, аналізи творів, цікаві думки і т.д.). Всі виписки повинні бути оснащені точною виноскою, в якій не тільки точно і повністю вказані всі дані про видання, але і сторінка (Додаток 6). Це дозволить уникнути непотрібної витрати часу на пошук втраченого «адреси» важливою цитати.

3. Робота над текстом

Після того як доступні, наявні джерела прочитані, законспектовано зібраний весь необхідний матеріал, слід приступити до написання самої роботи, починаючи зі складання плану. План повинен відображати логічну послідовність поставлених у роботі завдань. Від того, наскільки продумано і чітко сформульовані основні проблеми даного дослідження в плані, залежить якість курсової роботи.

До структури курсової роботи входять такі частини:

ВСТУП, Розділи (нумерація арабськими цифрами – 1, 2...), підрозділи (нумерація – 1.1, 1.2, 1.3), ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ (таблиці, словник, біографічний довідник, ілюстративний додаток).

ВСТУП

У ВСТУПІ обов'язково мають бути такі складові:

Актуальність теми. Необхідно обґрунтувати вибір теми курсової роботи, представивши її як нехай невелике, але самостійне дослідження. Підставою для роботи може бути недостатня розробленість теми, застарілість

оцінок і необхідність формування нового погляду на проблему, наявність декількох суперечливих точок зору на її рішення, суспільна значущість теми і т.д.

Мета роботи (виходячи з теми курсової).

Задачі роботи (слід формулювати у відповідності до змістової структури роботи, використовуючи слова, наприклад: показати, розглянути, пояснити, виявити, проаналізувати, дослідити, вивчити, тощо).

Об'єкт дослідження.

Предмет дослідження.

Методи дослідження.

(Приклад ВСТУПУ дивись у Додатку 5)

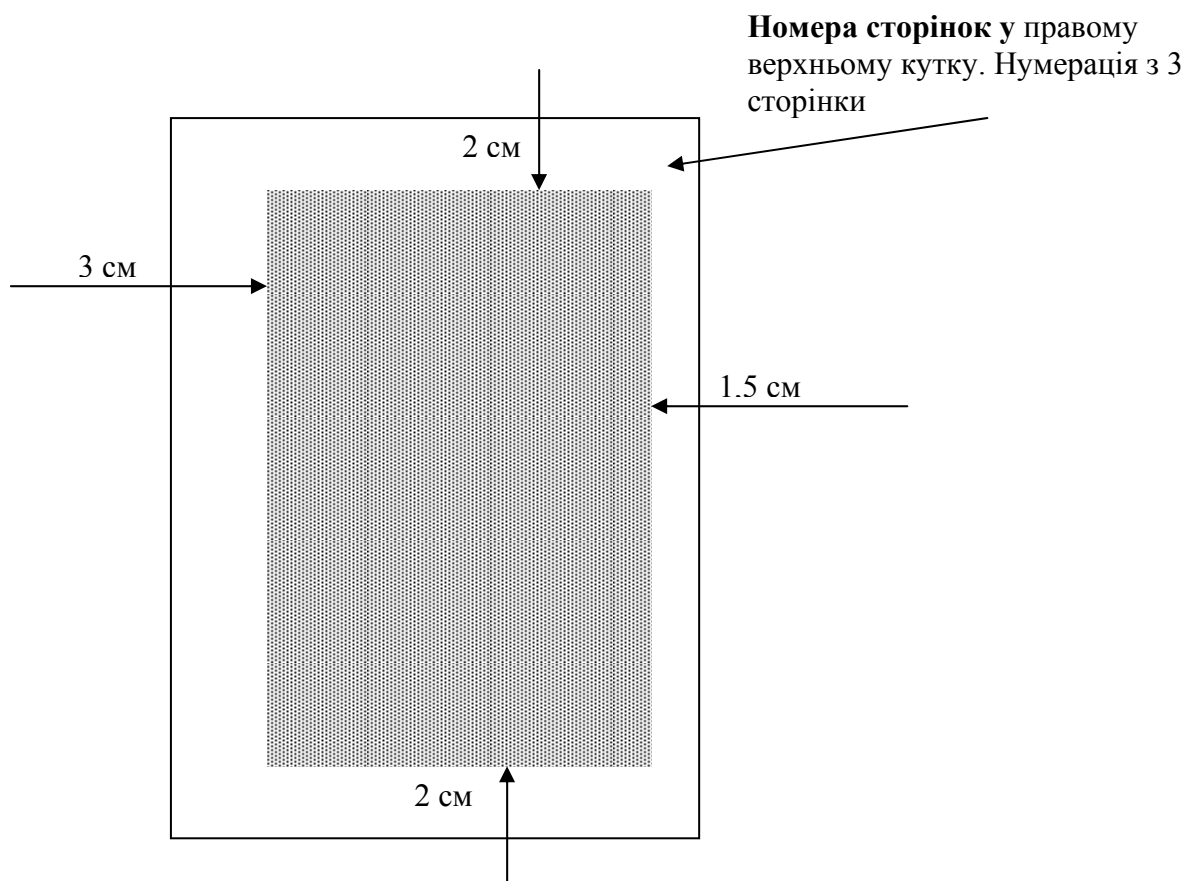
Основна частина являє собою головну частину роботи і, як правило, має кілька розділів. Зазвичай їх кількість визначається кількістю завдань, які сформульовані у Вступі. розділи можуть бути розділені на підрозділи, що також знаходять своє відображення у змісті. Бажано, щоб всі розділи були приблизно близькі за обсягом.

В кінці кожного розділу має бути висновок. Однак ця вимога не така сувора. Головне, щоб розділи були сполучені один з одним логікою, послідовністю викладання думок у тексті, без явних змістових розривів. Виклад матеріалу в розділах має бути логічним, ясным і грамотним. Не бажано вести виклад від першої особи однини: «я вважаю», «на мою думку» і т.п. Коректніше використовувати слова: «автор», «ми», але краще висловлюватися в безособовій формі: «характеризуючи даний період, можна зробити висновок, що...», «вивчення цієї проблеми дозволяє стверджувати, що...» і т.п.

4. Основні вимоги до оформлення курсової роботи

Текст повинен бути надрукований на комп'ютері на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора міжрядкових інтервали з використанням шрифту Timse New Roman Cyr № 14.

Обсяг курсової роботи – мінімум 30 машинописних сторінок. Можна рукопис (чітко, акуратно) у відповідному обсязі.

Обов'язково ілюстрації відповідно до теми: типологічні ряди ілюстрацій, сформовані згідно з логікою викладення матеріалу, начерки, ескізи, ксерокси (ч/б або кольорові).

Переплести або представити у хорошій теці.

Титульний аркуш є першим аркушем курсової роботи і заповнюється за формою (Додаток 2, 3).

Починаючи з титульного аркуша, всі сторінки курсової роботи з додатками включаються в загальну нумерацію роботи, але на титульному аркуші і аркуші змісту номер сторінки не проставляється. На наступних сторінках номер проставляється в правому верхньому куті.

Слова ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ записують симетрично тексту з великої літери. Ці заголовки не нумеруються, крапка в кінці не ставиться.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи і підрозділи. Заголовки розділів друкуються прописними буквами без підкреслення. Заголовки підрозділів друкуються з абзацу малими літерами (крім першої великої). Переноси слів не допускаються. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Кожен розділ слід починати з нової сторінки. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах всієї роботи і позначатися арабськими цифрами з крапкою на кінці. Підрозділи нумеруються арабськими цифрами в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і безпосередньо підрозділу, розділених крапкою. Наприкінці номера підрозділу повинна бути крапка, наприклад, 2.1. (Перший підрозділ другого розділу).

Оформлення посилань у тексті курсової роботи

Цитати не повинні бути об'ємними, не повинні підміняти текст дослідження. Цитати, наведені повністю або фрагментарно (в останньому випадку слід вживати три крапки), завжди виділяються лапками. Цитата може бути дана в авторському переказі, у цій ситуації лапки не використовують. Але в будь-якому випадку необхідно вказувати посилання на джерела. Вони оформляються у вигляді порядкового номера за списком використаної літератури, складеним студентом, із зазначенням сторінки, на якій поміщена цитата. Все це виділяється квадратними дужками, після яких ставиться крапка.

Приклад оформлення тексту з посиланнями:

В программной статье «Красота в природе» В.С. Соловьев говорит, что «всеобъемлющее небо прекрасно, во-первых, как образ вселенского единства, как выражение спокойного торжества, вечной победы светлого начала над хаотическим смятением, вечного воплощения идеи во всем объеме материального бытия» [23, с. 45-46]. О значении неба в пейзажах писал предвестник новой пейзажной живописи Д. Констебль: «Пейзажист, у которого небо не является одной из важнейших частей композиции, пренебрегает лучшим своим помощником» [76, с. 331]. Небо выступает в роли проводника солнечного света, который дает всему, с чем соприкасается, общую светлотную тональность. «Предметы должны изображаться в присущей им слиянности, иногда купающимися в свете, как это бывает в природе», – утверждал А. Сислей, творчество которого, наряду с К. Моне и К. Коро, близко А.С. Гавдзинскому [9, с. 111]. А. Сислей, который изображал необъятные небеса и широкие пространства, писал: «Средством должно быть небо (небо ни в коем случае не может быть только фоном). Небо не только придает картине глубину своими уступчатыми плоскостями (ибо небо, как и земля, имеет свои плоскости), оно сообщает ей также движение своей формой, тем отношением, которое оно имеет к целостному воздействию или к композиции картины» [9, с. 111-112].

Оформлення списку використаної літератури та джерел

Список слід розташовувати за алфавітом, за першою літерою прізвища автора. Якщо автором є великий колектив або видання є збіркою статей, то його розташовують в загальному списку по першій букві назви. Видання іноземною мовою також розміщують в алфавітному порядку після джерел мовою основного тексту (Додаток 6).

Додатки

Додаток до курсової роботи являє собою репродукції та фотографії досліджуваних творів, малюнки, архітектурні креслення, схеми, таблиці і т.д. Їх склад визначається студентом спільно з керівником і в кожному окремому

випадку залежить від характеру роботи. Кожна ілюстрація повинна мати порядковий номер і атрибуцію. У атрибуції необхідно вказати ініціали (на першому місці) і прізвище автора, назву твору (без лапок), датування, матеріал, розміри, місце знаходження.

Ілюстрації доцільно подавати у вигляді таблиць порівняльних рядків (наочне підтвердження методу порівняльного аналізу) (Додаток 7).

Зразок листа до музею (архіву)

(Виконується на фірмовому бланку ПНПУ імені К.Д. Ушинського)

Директору Одеського
художнього музею
(П І Б)

Ректорат університету просить дозволити студентці 3 року навчання художньо-графічного факультету КОНСТАНТИНОВІЙ Юлії Борисівні працювати у бібліотеці Вашого музею для написання курсової роботи з дисципліни «Історія та теорія мистецтва» на тему: «.....».

Проректор з наукової роботи

(П І Б)

Зразок оформлення титульного аркуша

Форма № Н-6.01

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**художньо-графічний факультет
кафедра образотворчого мистецтва**КУРСОВА РОБОТА**з Історії та теорії мистецтва**на тему: ТРАДИЦІЇ СТАРОДАВНЬОГО СТИНОПИСУ
У СУЧАСНОМУ ХРАМОВОМУ РОЗПИСУ ОДЕСИ**Здобувача вищої освіти ОС «бакалавр»
3 року навчання
денної (заочної) форми навчання
напряму підготовки 6.020205
Образотворче мистецтво*
ІВАНОВА Семена Петровича
(прізвище та ініціали)Керівник: професор, доктор
мистецтвознавства,
ТАРАСЕНКО Ольга Андріївна
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)Національна шкала _____
Кількість балів: _____

Члени комісії

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Одеса - 20__ рік

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Інститут мистецтв
художньо-графічний факультет
кафедра образотворчого мистецтва
(повна назва кафедри)

КУРСОВА РОБОТА

з Історії та теорії мистецтва

на тему: **ТРАДИЦІЇ СТАРОДАВНЬОГО СТИНОПИСУ
У СУЧАСНОМУ ХРАМОВОМУ РОЗПИСУ ОДЕСИ**

Здобувача вищої освіти ОС «бакалавр»
3 року навчання
денної (заочної) форми навчання
напряму підготовки 6.020205
Образотворче мистецтво*
ІВАНОВА Семена Петровича
(прізвище та ініціали)

Керівник: доцент, кандидат
мистецтвознавства,
НОСЕНКО Анна Іванівна
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Зразок оформлення змісту курсової роботи

Тема: **«ТРАДИЦІЇ СТАРОДАВНЬОГО СТІНОПИСУ У СУЧАСНОМУ ХРАМОВОМУ РОЗПИСУ ОДЕСИ».**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
<i>Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ТЕМИ</i>	
1.1. Своєрідність монументально-декоративного мистецтва.....	6
1.2. Мова візантійської ікони і стінопису.....	10
1.3. Функції ікони.....	15
<i>Розділ 2. СИМВОЛІКА АРХІТЕКТУРНОЇ КОНСТРУКЦІЇ ХРАМУ СВЯТОЇ ТАТІАНИ</i>	
2.1. Символічні моделі у екстер'єрі храму.....	21
2.2. Архетипічні мотиви в інтер'єрі церкви.....	27
<i>Розділ 3. МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНІ РОЗПИСИ ЦЕРКВИ СВЯТОЇ ТАТІАНИ</i>	
3.1. Система розпису інтер'єру.....	30
3.2. Образи Христа	34
3.3. Образи Богоматері.....	37
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	44
ІЛЮСТРАТИВНИЙ ДОДАТОК А	46

**Приклад оформлення ВСТУПУ до курсової роботи на тему:
«Символика декору в ансамблі українського костюму»**

ВВЕДЕНИЕ

Традиционная культура в современных условиях нарастания процесса глобализации становится той основой, на которой возможно решение разного рода проблем современности, так как по своему характеру она представляет собой мир смыслов и ценностей, вокруг которых организуется человеческое бытие. Большое внимание к различным проявлениям народной культуры обуславливается общим интересом к многообразию культур и кризису техногенной культуры, поиском новых направлений в развитии современного общества, выработки «национальной идеи». Понимание собственной культурной ценности, попытки сохранения национальной самобытности требуют изучения традиционного искусства с позиций смысловой ритуальной значимости.

К факторам национальной идентификации относятся многие элементы традиционной культуры, одним из которых является традиционный костюм.

История костюма – это история культуры в самом широком смысле этого слова. Все, чего могло достичь человечество в различных сферах деятельности, нашло своё отражение в одежде. Костюм играет в искусстве роль универсальной культурной метафоры. Костюм своеобразно моделирует и отражает сознание и самосознание общества, являясь специфическим показателем его состояния, показателем доминирующих ценностных ориентаций. Актуальность обращения к феномену костюма связана с необходимостью выявления его смыслового подтекста, который на разных уровнях (физиологическом, психологическим, ментальном) оказывает влияние человека, формирует личность в контексте национальной культуры.

Цель работы изучение символики декора в ансамбле украинского костюма. В связи с этим были поставлены следующие **задачи**:

- показать ритуальную роль костюма, изучить историю украинской

национальной одежды;

- раскрыть суть понятий архетип и символ как основы образа украинского костюма;

- проанализировать ансамбль украинского костюма как образа модели мира;

- выявить символику составных частей костюма;

- дать интерпретацию символики декора украинского костюма;

- создать иллюстративное приложение;

- на основе изученной теории, создать гуцульский женский свадебный костюм.

Объектом исследования является ансамбль украинского костюма.

Предмет исследования – символика декора в ансамбле украинского костюма.

Методы исследования. Важнейшим методом исследования символики декора украинского костюма был иконологический метод, помогающий раскрывать образное и символическое содержание. Компаративный метод (метод сравнительного анализа) позволил выявить общие архетипы и символы в произведениях традиционного украинского искусства: в костюме, писанках, рушниках, предметах быта и показать это в иллюстративном приложении. Для определения особенностей стилистики костюмов разных исторических периодов и регионов Украины использовался искусствоведческий художественно-стилистический анализ. Для раскрытия исторического аспекта темы дипломной работы применялся исторический метод.

Приклад оформлення

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

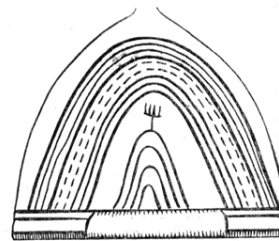
1. Абрамов В.А. В.В. Кандинский в художественной жизни Одессы. Документы. Материалы / В.А. Абрамов. – Одесса: Глас, 1995. – 66 с.
2. Аверинцев С.С. Метафизика света / С.С. Аверинцев // Аверинцев С.С. София–Логос. Словарь. Второе, исправленное издание. – К.: Дух и Литера, 2001. – 460 с. – С. 135 – 136.
3. Адольф Иванович Лоза. Выставка произведений. Живопись, графика / [Автор вступ. ст. и сост. Е.М. Голубовский]. – Одесса: Облполиграфиздат, 1981. – 36 с.
4. Адольф Иванович Лоза, Заслуженный художник Украины. Живопис. Каталог виставки творів / [Автор вступ. ст. О.К. Федорук; упорядник Т.В. Басанець]. – К.: Поліграфкнига, 1993. – 24 с.
5. Алленов М.М. Александр Иванов / М.М. Алленов. – М.: Трилистник, 1997. – 104 с.
6. Алпатов М.В. Пейзажи Левитана 90-х годов / М.В. Алпатов // Искусство. Книга для чтения. – М.: Просвещение, 1969. – С. 440 – 442.
7. Альбин Гавдзинский. Живопись. Каталог выставки / [Вступ. ст. О.А. Тарасенко]. – Одесса: Книжная фабрика, 1998. – 21 с.
8. Альфред Сислей // Мастера искусства об искусстве / [Под ред. А.А. Губера]. – М.: Искусство, 1969. - Т. 5, кн. 1. – С. 109 – 113.
9. Власов В.Г. Стилизация // Власов В.Г. Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства: В 10 т. – СПб.: Азбука-классика, 2006. - Т. IX: Ск-У. – С. 251 – 259.
10. Руднев В.П. Модернизм [Электронный ресурс] / В.П. Руднев // Руднев В.П. Словарь культуры XX века // <http://slovar.lib.ru/diktionari/modernism.htm>.
11. Символизм [Электронный ресурс] // [http:// visaginant.nm.ru/ART/sim.htm](http://visaginant.nm.ru/ART/sim.htm).

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

1. Кучма. Конусоподібна хутряна шапка. Галичина. Друга половина XIX ст.
2. Світова гора. Фрагмент мініатюри у Книзі Козьми Індікоплова. 1-а пол. XVI ст.
3. Світова гора. Зображення на неолітичній кераміці. Середземномор'я
4. Омфал. Археологічний музей. Дельфи. Греція
5. Скіфський золотий шолом
6. Шапка дервіша
7. І.М. Крамської. Портрет Т.Г. Шевченка. 1871. Москва. ДТГ

1.

2.

3.

1. К.К. Костанди. Сирень. Этюд. 1902. Бумага, пастель. НХМУ, Киев
 2. К.К. Костанди. Этюд к картине «Сирень». Дерево, масло. НХМУ, Киев
 3. К.К. Костанди. Сирень. 1902. Холст, масло. ОХМ

Теми курсових робіт

1. Образ неба в мировом искусстве.
2. Образ неба в живописи модерна.
3. Вода в живописи импрессионизма, модерна и авангарда (Клод Моне, Борисов-Мусатов, Петров-Водкин, Пимоненко, Головков и др.)
4. Мотив отражений в изобразительном искусстве (зеркало, водоём).
5. Тема скульптурного изображения в живописном портрете.
6. Автопортрет в изобразительном искусстве (своеобразие жанра).
Роль орнамента в создании художественного образа в искусстве модерна.
7. Значение природных мотивов в стилистическом своеобразии модерна.
8. Образ всадника в мировом изобразительном искусстве (устойчивая иконография и символика).
9. Портрет природы в искусстве 17 – 21 веков.
10. Скульптурное убранство архитектуры Одессы 19 – начала 20 вв.
11. Скульптурные памятники Одессы 19 века.
12. Ампиры в градостроительных комплексах Одессы. (Приморский бульвар).
13. Монументальное и станковое в живописи начала XX в. (Серов, Кричевский, Бойчук, Петров-Водкин, Борисов-Мусатов и др.).
14. Мифологические сказочные образы в искусстве модерна (Васнецов, Врубель, Билибин).
15. Чернофигурная и краснофигурная греческая вазопись в собрании Одесского археологического музея.
16. Теория и живописная практика В. Кандинского (Книга «О духовном в искусстве»).
17. Символизм в живописи модерна.
18. Портрет в творчестве украинских мастеров (Кричевский, Мурашко, Нарбут и др.).
19. Стилистика модерна в творчестве М. Жука.
20. Украинский портрет 17 – 18 века. (По книге П.А. Белецкого и альбому).
21. Украинское барокко.
22. Пейзажная живопись Одессы конца 19 – начала 20 века.
23. Образ Венеры и Данаи в живописи Западной Европы (Джорджоне, Тициан, Рембрандт, Веласкес, Климт, Э.Мане и др.).
24. Классицизм в живописи. (Н. Пуссен и другие).
25. Особенности пространственного и цветового решения иконописи Киевской Руси.
26. Своеобразие скульптуры как вида искусства. (Рассмотреть по стилям. По книге Б. Виппера «Виды искусства. Очерки» и др.).
27. Образы детей в изобразительном искусстве (от иконы до 19 века).
28. Мотив «Тайной вечери» в изобразительном искусстве.
29. Образ Богоматери в изобразительном искусстве.

30. Основные принципы академической системы образования (по книгам Н.Н. Коваленской).
31. Росписи Владимирского собора в Киеве.
32. Своеобразие портретного жанра (см. книгу М. Андрониковой, Л. Зингера и др.).
33. Наследие Рембрандта, Караваджо, Брюллова в творчестве Т.Г. Шевченко.
34. Свет в творчестве Караваджо, Вермеера, К. Моне.
35. Стили в одежде и их взаимосвязь со стилями в живописи и архитектуре.
36. Своеобразие натюрморта как жанра в живописи (Голландия 17 века, Шарден, Сезанн и др). (По книге Б. Виппера «Виды искусства. Очерки» и др.).
37. Своеобразие языка графики (на примере любимых Вами художников) (см. Б. Виппер «Очерки»).
38. Портрет в собрании Одесского художественного музея.
39. Пейзаж начала XX в в собрании Одесского художественного музея.
40. Пейзажная живопись романтизма.
41. Образ моря в изобразительном искусстве (К. Лоррен, Тёрнер, Айвазовский и др).
42. Особенности языка монументальной живописи на примере росписей Сикстинской капеллы Микеланджело.
43. Образ родной земли в живописи конца 19 – начала 20 вв. (Рерих, Головков, Серебрякова, Колесников, братья Васнецовы и др.).
44. Роль музыкального театра в развитии цветового строя художников конца 19 – начала 20 вв (Врубель, Коровин, Рерих, Кандинский и др.).
45. Тема пророка в мировом искусстве (иконопись, Ренессанс, XX век). (Здесь: роспись Сикстинской капеллы Микеланджело, Пророки Врубеля и др).
46. Образы вдохновения в изобразительном искусстве.
47. Картина мира в искусстве: роль пространства.
48. Стилистические особенности скульптуры Родена и Бурделя.
49. Специфика художественного языка витража и мозаики.
50. Тема «Благовещения» в изобразительном искусстве. От иконы до 20 века.
51. Образы любви в творчестве мастеров одесской художественной школы (А.Ацманчук и др.).
52. Образы любви в мировом искусстве.
53. Эволюция натюрморта (по книге Виппера).
54. Неопрimitивизм в изобразительном искусстве начала XX в. (Шагал, Бойчук, Малевич и др.).
55. Тема чуда в изобразительном искусстве.
56. Тема сна, сновидения в искусстве Нового времени.
57. Органическое начало в символических картинах Катерины Белокур. (См. новые книги в библиотеке им.Горького: «Катерина Билокур глазами современников», альбомы, статьи в журналах).

58. Античная вазовая роспись в собрании Одесского археологического музея. (Сделать зарисовки, этюды. Использовать материалы библиотеки археологического музея. В научной библиотеке им. Горького есть альбом по собранию античности в археологическом музее. Использовать книгу Р.Виппера «Искусство Древней Греции» из библиотеки ХГФ. Использовать материалы библиотеки Греческого фонда культуры в Одессе. Красный переулок 20. 1 этаж.
59. Пространство в живописи 20 века. Сферическая перспектива Петрова-Водкина и космизм художников авангарда.
60. Пространство иконы и пространство картины. (Сравнительная характеристика (По книгам И. Даниловой, П.Флоренского «Иконостас», а также статьям Е.Трубецкого и др.).
61. Цвет и свет в древнерусской иконе и живописи Нового времени (то есть, со времен Ренессанса. См. Флоренского «Иконостас», Успенского «Богословие православной иконы» и др.).
62. Ретроспективизм художников объединения «Мир искусства» на примере собрания Одесского художественного музея.
63. Своеобразие языка книжной графики. (См. статьи и книги В. Фаворского).
64. Особенности монументальной скульптуры классицизма. (Включить памятник герцогу (дюку) Ришелье Мартоса в Одесса.
65. Китайская живопись жанра цветов и птиц (хуа-няо).
66. Своеобразие китайской живописи го-хуа.
67. Пейзажная живопись Китая шан-шуй.
68. Взаимосвязь поэзии и живописи в искусстве Японии.